

RAPPORT
Archeologisch bureauonderzoek
Venloseweg 21 te Horst
(gemeente Horst aan de Maas)

Opdrachtgever

BRO
Industriestraat 94
5931 PK Tegelen

ISSN 2214-5656

Projectnummer

Aeres Milieu projectnummer AM20221

Status rapport

Concept

Autorisatie

Opsteller rapport:	paraaf	datum
Drs. D. Hagens Drs. Ing. N.J.W. Van der Feest.		18 juni 2020
Redactie:	paraaf	datum
Drs. Ing. N.J.W. Van der Feest		18 juni 2020
Vrijgave:	paraaf	datum
Drs. Ing. N.J.W. Van der Feest		18 juni 2020

Contactgegevens

Aeres Milieu B.V.
Noordhoven 4
6042 NW ROERMOND
(t) 0475 – 320 000
e-mail: info@aeres-milieu.nl
www.aeres-milieu.nl

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	5
1. INLEIDING.....	6
2. WERKWIJZE.....	8
3. BUREAUONDERZOEK	9
3.1 Landschappelijke situatie - geomorfologie.....	9
3.2 Landschappelijke situatie - bodem.....	10
3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht.....	10
3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden	11
3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch materiaal	13
4. VERWACHTINGSMODEL	17
5. AANBEVELINGEN	19
LITERATUURLIJST	20

Bijlagen:

1	Topografische ligging onderzoeksgebied
2	Archeologische gegevens cf. Archis 3
3	Archeologische Maatregelenkaart gemeente Horst aan de Maas
4	Overzicht geomorfologische kaart
5	Overzicht bodemkaart
6	Reliëfkaart

SAMENVATTING

In juni 2020 is door Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd aan de Venloseweg 21 te Horst (gemeente Horst aan de Maas). Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Aan de hand van deze gegevens kan vervolgens een advies over eventueel verwachte archeologische resten en een mogelijk vervoltraject worden opgesteld.

De aanleiding voor het laten uitvoeren van dit onderzoek betreft de voorgenomen sloop van de huidige bedrijfsbebouwing en de nieuwbouw van patiowoningen en appartementen en parkeerplaatsen. Het huidige woonhuis Venloseweg 21 zal worden omgebouwd ten behoeve van drie appartementen (figuur 1 en 2).

De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend, maar uitgaande van de aanleg van bouwputten voor de voorgenomen nieuwbouw zal de bodem waarschijnlijk tot in het archeologische niveau worden verstoord, dat in dit gebied vanaf 30 cm beneden maaiveld verwacht kan worden. Er wordt vooralsnog uitgegaan van een standaard funderingsdiepte zonder onderkeldering en met een bodemverstoring van tenminste 0,8 - 1,0 meter beneden maaiveld.

De bevoegde overheid, de gemeente Horst aan de Maas, heeft op gemeentelijk niveau een archeologisch beleid vastgesteld en beschikt over een Archeologische Verwachtings- of Beleidsadvieskaart. Het westelijke en zuidelijke deel van de onderzoekslocatie ligt volgens de Archeologische Maatregelenkaart van de gemeente Horst aan de Maas in een zone met de Categorie 2: gebied van archeologische waarde (historische dorpskern van Horst). Het noordoostelijke deel ligt in een zone met de Categorie 7: bebouwde kom - onbekende verwachting. Het uiterst noordoostelijke deel ligt in een zone Categorie 3: gebied van hoge archeologische verwachting (Bijlage 3). Middels deze kaart heeft de gemeente aangegeven dat de locatie onderzoeksplchtig is.¹

Op de Geomorfologische kaart is het plangebied vanwege de ligging in bebouwd gebied, niet gekarteerd. Direct ten zuiden van de ongekarteerde bebouwde zone ligt een dekzandrug met direct ten oosten het beekdal van de Groote Molenbeek. Het kaartbeeld van het AHN laat zien dat de dekzandruggen en –welingen evenals het plangebied hoog in het landschap liggen ten opzichte van de beekdalen. Gezien de aangrenzende eenheden, de hoge ligging op het AHN en de ligging in het zuidoostelijke deel van de historische kern, ligt het plangebied waarschijnlijk op een dekzandrug. De hooggelegen dekzandruggen en dekzandwelingen in de nabijheid van waterlopen zullen ideale bewoningslocaties voor jager-verzamelaars zijn geweest. Enkel in de wijde omgeving zijn enige vuursteenvondsten bekend. Gezien de landschappelijke ligging wordt een hoge verwachting toegekend voor vindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot en met het mesolithicum.

Binnen het plangebied worden enkeerdgronden verwacht. Deze gronden hebben een opgebracht antropogeen dek (eerdlaag) dat een conserverende werking kan hebben op eventueel aanwezige archeologische resten. Eventueel aanwezige resten uit de periode laat-paleolithicum en mesolithicum worden onder de verwachte eerdlaag of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen onder andere bestaan uit tijdelijke bewoningssporen, haardkuilen, vuursteenstrooiingen.

De ligging van het plangebied op een hooggelegen dekzandrug nabij watervoorzieningen zal ook voor latere landbouwende samenlevingen een aantrekkelijke vestigingsplaats zijn geweest. Men zal zich voornamelijk op de centrale delen van de dekzandruggen en hooggelegen dekzandwelingen hebben gevestigd. In de (wijde) omgeving en binnen de hooggelegen dekzandgronden zijn vindplaatsen bekend uit het neolithicum, bronstijd, ijzertijd en uit de Romeinse tijd en vroege middeleeuwen bekend. Voor het plangebied geldt een hoge verwachting voor zowel nederzettingsresten uit de periode neolithicum tot en met de ijzertijd als voor nederzettingsresten uit de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. Resten worden onder de verwachte eerdlaag of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen onder andere bestaan uit cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, fragmenten aardewerk, natuursteen of gebruiksvoorwerpen.

Het plangebied ligt aan de Venloseweg en ligt in het zuidoostelijke deel van de historische, (laat)middeleeuwse dorpskern van Horst. Het ligt direct aan een splitsing van meerdere wegen, waaronder de Van Douverenstraat. De Venloseweg vormde een oude uitvalsweg vanuit deze dorpskern richting het zuidoostelijk gelegen Venlo. Deze historische verbindingsweg liep van oorsprong via de Van Douverenstraat en het verlengde de Broekstraat. Aan deze weg was dan ook meerdere oude bebouwing aanwezig. De Venloseweg gaat in de dorpskern over in de Hoofdstraat en de Loevestraat.

---

¹ Vestigia 2015, *Kaartbijlage, Archeologische Maatregelenkaart gemeente Horst aan de Maas* (Vestigia rapport V1188).

Uit historisch kaartmateriaal blijkt dat het plangebied sinds tenminste circa 1800 aan de splitsing van de genoemde wegen en ook de huidige Doctor van de Meerendonckstraat ligt. Aan deze splitsing van wegen en direct aan het plangebied lag een klein driehoekige plein (ter hoogte van de huidige rotonde). Aan dit kruispunt van wegen is meerdere bebouwing aanwezig. Ook in het zuidwestelijke deel van het plangebied is een gebouw aanwezig. Ook op het minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw is meerdere bebouwing aanwezig, omschreven als "Aan het Broeck". Er staan twee gebouwen binnen het westelijke deel van het plangebied die in bezit zijn van twee wevers. Het overige deel van het plangebied is als tuin/erf en als bouwland in gebruik. In de loop van de 19^e eeuw en de 20^e eeuw verdwijnt de bebouwing en wordt de omstreeks 1928 gebouwde woonhuis Venloseweg 21 in het zuidelijke deel van het plangebied gerealiseerd.

Mede gezien de ligging in de historische dorpskern van Horst en aan een kruispunt van wegen is het aannemelijk dat de historische bebouwing in de westelijke en zuidelijke delen van het plangebied terug kunnen gaan tot de late middeleeuwen of voorgangers hebben die tot deze periode terug kunnen gaan. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor de periode late middeleeuwen en nieuwe tijd. Archeologische resten worden vanaf het maaiveld verwacht en kunnen bestaan uit onder andere cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, gebruiksvoorwerpen van bijvoorbeeld natuursteen, fragmenten aardewerk en sporen van agrarische activiteiten.

Wat betreft de conservering en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten kan het volgende gesteld worden: Wegens de verwachte aanwezigheid van enkeerdgrond en daarmee een plaggende zijn archeologische resten beschermd tegen latere invloeden.

Over het algemeen kunnen (anorganische) vondsten en sporen onder zo'n dek in goede toestand worden aangetroffen. Mogelijke vuursteenvindplaatsen kunnen echter verstoord zijn geraakt bij de aanleg van het plaggende en de eerste bewerking ervan. Hierdoor is vaak de top van de natuurlijk bodem opgenomen in het bovenliggende opgebrachte dek. Wat betreft eventueel aanwezige organische resten is het afhankelijk hoe diep het grondwater zit. Bij hoge enkeerdgronden zijn de omstandigheden voor het aantreffen van organische resten minder goed: door de relatief lage grondwaterstand (GWT VII) kunnen organische resten vaak enkel in dieper, waterhoudende sporen zoals bijvoorbeeld waterputten bewaard blijven.

Gezien de hoge archeologische verwachting voor alle perioden en met name vanwege de aanwezigheid van meerdere historische bebouwing in het westelijke en zuidelijke deel evenals de verwachte beperkte bodemverstoring, is in samenspraak met de extern archeologisch adviseur van de bevoegde overheid (Gemeente Horst aan de Maas) kortgesloten om in elk geval voor deze delen van het plangebied direct over te gaan tot een vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Hiermee wordt de tussenfase van een booronderzoek overgeslagen.²

Tijdens dit proefsleuvenonderzoek kan ter plaatse van het noordoostelijke deel (huidige bedrijfsgebouwen, bouwlandzone op figuren 3 en 4) zo nodig eerst enkele boringen worden gezet na sloop *tot maaiveld* van de huidige bedrijfsbebouwing en verwijdering van de aanwezige erfverharding. Op basis van deze boringen kan deze zone ofwel in het proefsleuvenonderzoek worden meegenomen ofwel archeologisch worden vrijgegeven. Deze beslissing zal (telefonisch) tijdens het veldwerk in samenspraak met de extern archeologisch adviseur van de bevoegde overheid worden genomen.

Een proefsleuvenonderzoek kan alleen plaatsvinden op basis van een nog op te stellen en goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

De resultaten van dit onderzoek dienen te worden getoetst door de bevoegde overheid (gemeente Horst aan de Maas), dat op basis van het uitgebrachte advies een besluit zal nemen. Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemversturende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen.

---

2 E-mail dhr. W.A.M. Hessing (Vestigia) d.d. 16 juni 2020.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectnummer	: AM20221
OM-nummer	: 4868914100
Soort onderzoek	: Bureauonderzoek
Adres onderzoekslocatie	: Venloseweg 21 te Horst
Toponiem	: Venloseweg – Van Douverenstraat
Gemeente	: Horst aan de Maas
Provincie	: Limburg
Kadastrale registratie	: Horst, sectie C, nrs. 4351, 4893, 4894 en 4997
Coördinaten	: Centrum 201.680; 384.689 NW: 201.641; 384.727 NO: 201.765; 384.723 ZW: 201.629; 384.680 ZO: 201.696; 384.647
Oppervlakte	: Circa 6.512 m ²
Huidig locatie gebruik	: Bebouwd, (verhard) erf en tuin
Aanleiding onderzoek	: Bestemmingsplanwijziging
Opdrachtgever	: BRO
Bevoegde overheid	: Gemeente Horst aan de Maas
Archeologisch adviseur	: Dhr. W.A.M. Hessing (Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie)
Opslag documentatie en materiaal	: Noordhoven 4 te Roermond tot deponering bij provinciaal depot te Heerlen
Actor	: drs. ing. N.J.W. van der Feest (senior KNA archeoloog) registernr. 94672675 drs. D. Hagens (senior historicus / veldtechnicus)

1. INLEIDING

In opdracht van BRO heeft Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie:

Adres onderzoekslocatie	: Venloseweg te Horst
Gemeente	: Horst aan de Maas
Oppervlakte	: Circa 6.512 m ²
Huidig gebruik van de locatie	: Bebouwd, (verhard) erf en tuin
Toekomstig gebruik	: Woningen en appartementen met parkeerplaatsen

Dit archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de BRL SIKB 4000 (protocol 4002), KNA 4.1. Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek naar de historie en de archeologische waarde van de onderzoekslocatie.

Aanleiding

De aanleiding voor het laten uitvoeren van dit onderzoek betreft de voorgenomen sloop van de huidige bedrijfsbebouwing en de nieuwbouw van patiowoningen en appartementen en parkeerplaatsen. Het huidige woonhuis Venloseweg 21 zal worden omgebouwd ten behoeve van drie appartementen (figuur 1 en 2).

De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend, maar uitgaande van de aanleg van bouwputten voor de voorgenomen nieuwbouw zal de bodem waarschijnlijk tot in het archeologische niveau worden verstoord, dat in dit gebied vanaf 30 cm beneden maaiveld verwacht kan worden. Er wordt voorts nog uitgegaan van een standaard funderingsdiepte zonder onderkeldering en met een bodemverstoring van tenminste 0,8 - 1,0 meter beneden maaiveld.

De bevoegde overheid, de gemeente Horst aan de Maas, heeft op gemeentelijk niveau een archeologisch beleid vastgesteld en beschikt over een Archeologische Verwachtings- of Beleidsadvieskaart. Het westelijke en zuidelijke deel van de onderzoekslocatie ligt volgens de Archeologische Maatregelenkaart van de gemeente Horst aan de Maas in een zone met de Categorie 2: gebied van archeologische waarde (historische dorpskern van Horst). Het noordoostelijke deel ligt in een zone met de Categorie 7: bebouwde kom - onbekende verwachting. Het uiterst noordoostelijke deel ligt in een zone Categorie 3: gebied van hoge archeologische verwachting (Bijlage 4).

-Categorie 2: onderzoeksplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 100 m² en een verstoringsdiepte vanaf 30 cm -mv.

-Categorie 3: onderzoeksplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 500 m² en een verstoringsdiepte vanaf 50 cm -mv.

-Categorie 7: onderzoeksplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 500 m² en een verstoringsdiepte vanaf 50 cm -mv.

Middels deze kaart heeft de gemeente aangegeven dat de locatie onderzoeksplichtig is.³

Doel

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel voor de locatie. Dit verwachtingsmodel wordt op basis van historische kaarten en bekende landschappelijke en archeologische gegevens gevormd. Dit verwachtingsmodel zal vervolgens leiden tot een aanbeveling over het behoud *in-situ* of eventueel vervolgonderzoek.

Plangebied

Het plangebied ligt aan de hoek van de Venloseweg met de Van Douverenstraat en is gelegen in het zuidoostelijke deel van de bebouwde kom van Horst. Momenteel is het plangebied deels bebouwd (woonhuis Venloseweg 21 en bedrijfsbebouwing) en in gebruik als verhard erf en tuin (Figuur 1). In het westen wordt het plangebied begrensd door de Van Douverensstraat, in het noorden door bebouwing en tuin van de woonhuizen Van Douverensstraat 14 t/m 24, in het oosten door bebouwing en tuin van de woonhuizen Blauwververstraat 8-10 en Venloseweg 23-25 en in het zuiden door de Venloseweg.

---

³ Vestigia 2015, Kaartbijlage, Archeologische Maatregelenkaart gemeente Horst aan de Maas (Vestigia rapport V1188).

Figuur 1. Het plangebied op een luchtfoto, aangegeven met het rode kader (Bron: www.pdok.nl/viewer/).

Figuur 2. Toekomstige situatie binnen het plangebied (Bron: Aangeleverd door de opdrachtgever).

2. WERKWIJZE

Bij het uitvoeren van het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Deze bronnen geven inzicht in bekende, of te verwachten archeologische resten binnen het onderzoeksgebied. Daarnaast zijn deze bronnen van belang voor het opstellen van de landschapsgenese.

Archeologische bronnen

- Archeologische Monumentenkaart (AMK)
- Archeologisch Informatiesysteem (Archis3)
- Archeologische Maatregelenkaart van de gemeente Horst aan de Maas
- Specifieke lokale informatie (heemkundekring, amateurarcheologen)

Bodem- en geomorfologische kaarten

- Bodemkaart (Alterra)
- Geomorfologische kaart (Alterra, uit Archis2)
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2)

Historische kaarten

- Tranchotkaart (1803-1820)
- Historisch minuutplan (1800-1832)
- Historische topografische en militaire kaarten (1830 tot 1978)
- Moderne topografische kaart (tot 2017)

De bovenstaande bronnen worden aangevuld door mogelijke informatie afkomstig van lokale archeologische verenigingen en werkgroepen. De overige aanvullende informatie is terug te vinden in de literatuurlijst.

De Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap (LGOG), kring Ter Horst, is per e-mail gecontacteerd met de vraag met de vraag om aanvullende informatie betreffende het plangebied. Tot op heden is hierop nog geen reactie ontvangen.

3. BUREAUONDERZOEK

3.1 Landschappelijke situatie - geomorfologie

Het plangebied ligt in het zuidelijke zandgebied van Nederland. De ondergrond wordt doorsneden door een aantal zuidoost-noordwest georiënteerde breuken, die de Roerdalslenk en het Kempenblok begrenzen. Het plangebied ligt op het oostelijke deel van de Peelhorst, een tektonisch stijgingsgebied. Op de Peelhorst komen zand en grindbodems voor die zijn afgedekt met een dun pakket dekzand van de Formatie van Boxtel.⁴

Het dekzand is gevormd tijdens de laatste ijstijd (Weichselien; circa 115.000 – 11.700 jaar geleden), aan het eind van het Pleistoceen. Het huidige landschap is in die periode voor een groot deel gevormd. Er ontstond een steeds kouder en droger klimaat.⁵ In deze periode (circa 115.000 – 11.700 jaar geleden) breidde het landijs zich sterk uit in Europa. Gedurende het grootste deel van het Weichselien was de bodem bevroren. Tijdens perioden dat er sprake was van dooi, werd door sneeuwmelt- en regenwater veel sediment verspoeld, waarbij fluvioperiglaciale afzettingen zijn gevormd en dalen ontstonden. De fluvioperiglaciale afzettingen zijn zeer divers in textuur. Ze bestaan uit fijn en grof zand, soms met grind, leemlagen en plantenresten en worden tot de Formatie van Boxtel gerekend.⁶ Deze afzettingen zijn in het plangebied in de diepere ondergrond aanwezig.

In de koudste en droogste perioden van het Weichselien, met name tijdens het Laat-Pleniglaciaal (circa 26.000 – 15.700 jaar geleden) en in sommige perioden van het Laat-Glaciaal (circa 15.700 – 11.755 jaar geleden), is de vegetatie grotendeels verdwenen, waardoor op grote schaal verstuiving optrad. De rivierafzettingen en de fluvioperiglaciale afzettingen raakten bedekt met dekzand.⁷ Dit dekzand is kalkloos, fijnkorrelig (150 – 210 µm) en arm aan grind. Het dekzand wordt tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel gerekend. Het reliëf dat tijdens de dekzandafzetting is ontstaan, wordt gekenmerkt door vlaktes met depressies en dekzandruggen of dekzandkoppen. Het dekzand werd in verschillende fasen en omstandigheden afgezet, zo is het oude dekzand lemig en het jonge dekzand niet.

Het klimaat werd tijdens het Holoceen warmer en vochtiger. Door het warmere klimaat smolten de in het Weichselien gevormde ijskappen en steeg de relatieve zeespiegel snel. Het landschap in de regio is door geologische processen weinig meer veranderd. Het dekzand werd door de toenemende vegetatie vastgelegd en de beken sneden zich in. Hierbij volgden ze de natuurlijke laagten, zoals de eerder gevormde dalen. Als gevolg van ontbossingen door menselijke activiteiten heeft vanaf het neolithicum opnieuw verstuiving plaatsgevonden van het dekzand. Systematische ontbossingen vanaf de (late) middeleeuwen heeft grootschalige verstuivingen veroorzaakt. Hierdoor ontstonden landduinen. Deze stuifzanden worden tot het Laagpakket van Kootwijk van de Formatie van Boxtel gerekend en worden gekenmerkt als reliëfrijke zones in het landschap. Op circa 1,25 km ten zuidoosten van het plangebied zijn dergelijke lage landduinen aanwezig.

Op de Geomorfologische kaart (bijlage 4)⁸ is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom van Horst. Direct ten zuiden van de ongekarteerde bebouwde zone ligt een dekzandrug (code 3K14). Direct ten oosten bevindt zich een beekdal (code 2R5). Het betreft het beekdal van de Groote Molenbeek. Rondom dit beekdal en de dekzandruggen liggen zones bestaande uit dekzandwelingen (code 3L5).⁹

Op het kaartbeeld van het AHN (bijlage 6)¹⁰ is er weinig reliëfverschil te zien tussen de dekzandrug en de dekzandwelingen. Het beekdal van de Groote Molenbeek, ten oosten van het plangebied, is als een laaggelegen zones te herkennen. Het plangebied en directe omgeving (inclusief de dorpskern) liggen relatief hoog en bevindt zich waarschijnlijk op een dekzandrug.

---

4 Rensink e.a. 2016, 69.

5 Berendsen 2008, 183; Stouthamer, Cohen en Hoek 2015, 205.

6 Berendsen 2008, 189.

7 Berendsen 2004, 190.

8 Alterra 2008, Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000.

9 De coderingen op de Geomorfologische kaart zijn in 2017 aangepast (Maas, Van Delft en Heidema 2017). De geomorfologische coderingen 3K14, 3L5 en 2R5 corresponderen met de coderingen B53, L51 en R42. De geomorfologische eenheden en ligging zijn wel hetzelfde.

10 Actueel Hoogtebestand van Nederland (2008-2019). AHN2 en AHN3 (Geraadpleegd via www.arcgis.com, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data).

3.2 *Landschappelijke situatie - bodem*

Op de bodemkaart (Bijlage 5) is enkel het uiterste oostelijke puntje van het plangebied gekarteerd. Deze ligt in een zone bestaande uit hoge zwarte enkeergronden in lemig fijn zand (code zEZ23). Het is aannemelijk dat ook in de rest van het plangebied, mede gezien de verwachte ligging op een dekzandrug, hetzelfde bodemtype wordt verwacht.¹¹

Bij enkeerdgronden is sprake van een eerdlaag of plaggendek. Dit (plaggen)dek is ontstaan doordat in sommige gevallen al vanaf de late middeleeuwen op grote schaal het systeem van potstalbemesting werd toegepast.¹² Om de grond vruchtbaarder te maken, werden plaggen met het mest van het vee vermengd en op de akkers uitgespreid. In de loop der tijd is hierdoor een plaggendek op de oorspronkelijke bodem ontstaan.¹³ De totale dikte van het plaggendek is bij de enkeerdgronden meer dan 50 cm.¹⁴ De bouwvoor (Aap-horizont) is grijsbruin tot zwart van kleur. Hieronder liggen oudere niveaus/lagen van het plaggendek (Aa-horizont), die meestal wat lichter van kleur zijn. Dergelijke cultuurdekken kunnen een beschermende werking hebben voor de potentieel aanwezige archeologische lagen.

De hoge enkeerdgronden betreffen de oudste opgehoogde gronden, die over het algemeen op de hogere dekzanden liggen. De lage enkeerdgronden werden pas later in gebruik genomen vanwege de lagere ligging in het beekdal. Door de hogere grondwaterstand was de sterke ophoging met plaggen niet alleen noodzakelijk voor de bemesting maar ook om de nattere gronden toegankelijk te maken.

De kans bestaat dat er onder het plaggendek nog een restant van het oorspronkelijke bodemprofiel wordt aangetroffen. Dit hoeft echter niet zo te zijn, zoals vaker blijkt bij archeologisch onderzoek in bijvoorbeeld het oosten van Brabant.

Indien sprake is geweest van een snelle ophoging, dan zou men onder het plaggendek nog een intacte A-horizont kunnen vinden. Deze laag onderscheidt zich door een hoger humusgehalte en een meer donkere kleur. Echter, door verploeging zijn vaak de oorspronkelijke A- en E-horizont meestal reeds opgenomen in het plaggendek.

Indien de oorspronkelijke bodem bestaat uit een podzolbodem kunnen op een dieper niveau nog (restanten van) een B- en/of BC- horizont voorkomen.

Grondwatertrap

De mogelijk aanwezige gronden worden gekenmerkt door een erg lage grondwaterstand, te weten grondwatertrap VII. Dit zijn de gemiddelde grondwaterstanden die op de bodemkaart staan aangegeven. Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen de 80 en 140 centimeter beneden maaiveld ligt. De gemiddeld laagste grondwaterstand ligt dieper dan 160 centimeter beneden maaiveld. Deze lage grondwaterstand zorgt voor een goede bewoonbaarheid, maar voor slechte bewaringsomstandigheden van eventueel aanwezige organische resten.

3.3 *Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht*

De bestudeerde en beschikbare bronnen hebben het volgende beeld kunnen schetsen over de geschiedenis van Horst.

Het plangebied ligt aan de Venloseweg en maakt deel uit van het zuidoostelijke deel van de historische kern van Horst. Horst ontstond als heidedorp aan de noordoostzijde van een uitgestrekt veld. Het gebied bestond uit meerdere verspreide buurtschappen, hoeven en bebouwingsclusters aan met name de huidige Stationsstraat ("Hegelsom"), de Kranestraat, de Speulhofsbaan en de Bosstraat ("Voor-America" of "De Hei"). Vanuit deze akkerlanden werden de westelijker gelegen heidegronden verder in ontginning gebracht.

---

11 Alterra 2009, kaartblad 52 Oost.

12 Spek 2004.

13 Hiddink en Renes 2007.

14 De Bakker en Schelling 1989, 141.

De oorspronkelijke naam van de nederzetting Horst was Berkel. De eerste vermelding stamt uit het jaar 1219 als *Berckle* en als *Ber(c)kele* in 1238.¹⁵ De naam Horst is waarschijnlijk ontleend aan het kasteel Ter Horst, gelegen ten noordoosten van het huidige dorp.

Een *horst* is een met kreupelhout begroeide hoogte, bij moerassig gebied gelegen. Het kasteel lag dan ook op een verhoogd terrein. De eerste vermelding dateert uit 1326 als Florken van der Horst het *Huys ter Horst* als leen ontvangt van de graaf van Gelre.¹⁶

Het grondgebied van Horst wordt gekenmerkt door meerdere west-oost georiënteerde beken, die vanuit de Peel richting de Maas afwateren. Een voorbeeld hiervan is de Groote Molenbeek, die op circa 650 meter ten oosten van het plangebied stroomt. Deze beek komt ten noorden van Horst ter hoogte van Wanssum in de Maas uit. In 1365 is sprake van de heerlijkheid Horst. Het gebied behoorde tot het Land van Kessel dat weer onderdeel was van het graafschap Gelre. Het Land van Kessel was het gebied tussen de Maas, de Peel en de plaatsen Venray en Kessel en bestond uit 19 nederzettingkernen die gezamenlijk het ambt Kessel vormden. Vanaf omstreeks 1400 werd het kasteel ter Horst de zetel van de ambtsman van Kessel.¹⁷

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn er enkele tientallen woningen vernield of verwoest in Horst. Ook werd de oude hallenkerk Lambertuskerk van Horst geheel verwoest.¹⁸ Van 1940 tot en met 1944 zijn meerdere vliegtuigen neergestort in Horst en omstreken. De meeste crashes vonden voor zover bekend plaats in het buitengebied, hoofdzakelijk ten noordoosten van het Horst.¹⁹

Er zijn geen aanwijzingen dat in de directe omgeving van het plangebied oorlogsgelateerde verwoestingen of crashes hebben plaatsgevonden, maar dit is niet uit te sluiten.

De Venloseweg vormde een oude uitvalsweg vanuit de dorpskern van Horst richting het zuidoostelijk gelegen Venlo. Deze historische verbindingsweg liep van oorsprong via de Van Douverenstraat en het verlengde de Broekstraat. Aan deze weg was dan ook meerdere oude bebouwing aanwezig. De Venloseweg gaat in de dorpskern over in de Hoofdstraat en de Loevestraat. De Loevestraat vormde een deel van de centrale straten van Horst en wordt dan ook al sinds tenminste omstreeks 1700 genoemd in de bronnen.²⁰

3.4 *Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden*

Op de leidende Archeologische Maatregelenkaart van de gemeente Horst aan de Maas ligt het westelijke en zuidelijke deel van het plangebied in een zone met de Categorie 2: gebied van archeologische waarde. Het betreft de historische dorpskern van Horst. Het noordoostelijke deel ligt in een zone met de Categorie 7: bebouwde kom - onbekende verwachting en het uiterste noordoostelijke deel ligt in een zone Categorie 3: gebied van hoge archeologische verwachting (Bijlage 3).²¹

In de omgeving van het plangebied zijn volgens Archis3 meerdere archeologische onderzoeksmeldingen en enkele waarnemingen aanwezig. Tenzij anders vermeld bevinden onderstaande locaties op dezelfde dekzandrug als waarop het plangebied is gelegen, danwel binnen de ongekarteerde dorpskern (Bijlage 2).²²

Monumentnummer 16.275

Het zuidwestelijke deel van het plangebied ligt in een monument van hoge archeologische waarde. Het betreft de historische dorpskern van Horst. Binnen de begrenzingen van dit monument kunnen resten worden aangetroffen, gerelateerd aan de bewoningsgeschiedenis van Horst vanaf tenminste de hoge middeleeuwen. De begrenzingen van dit monument vallen samen met het gebied van archeologische waarde (categorie 2) op de gemeentelijke Archeologische Maatregelenkaart.

---

15 Renes 1999, 232.

16 Flokstra en Van Rensch 1988, 37.

17 Flokstra 2005, 171.

18 Van Blankenstein 2006, 123.

19 Auwerda en Grimm 2008 (Verliesregisters 1940, 1942 tot en met 1944).

20 Moors 1986, 40.

21 Vestigia 2015, *Kaartbijlage, Archeologische Maatregelenkaart gemeente Horst aan de Maas* (Vestigia rapport V1188).

22 Archeologisch Informatie Systeem II (Archis3, geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Vindplaatsen binnen de dorpskern (monumentnummer 16.275)

Tijdens een proefsleuvenonderzoek met een doorstart naar een opgraving in 2011 door RAAP, op 270 meter ten noordwesten van het plangebied, werden bewoningsresten aangetroffen vanaf de (late) 12^e eeuw, maar is verstoord door latere bewoning. In de 14^e -15^e eeuw werden aan weerszijden van het Cuppenpedje twee boerderijen (met potstal) gebouwd die tot in de 19^e eeuw hebben gefunctioneerd. In de 19^e eeuw zijn twee nieuwe boerderijen in het plangebied gebouwd, ook aan weerszijden van het Cuppenpedje, waarvan een langgevelboerderij (zaakidentificatie 2323788100).

Tijdens een archeologische inspectie in 2007 werden op 570 meter ten noordwesten van het plangebied drie fragmenten van een voorraadpot met uitgeknepen voet van Zuid-Limburgs aardewerk uit (de eerste helft van) de 13^e eeuw gevonden (zaakidentificatie 3251091100). Aan de Loevestraat, op 510 meter ten noordwesten van het plangebied, werd een middeleeuwse lanspunt gevonden (zaakidentificatie 2784110100). Aan de Steenstraat en aan de Sint Lambertusplein, op 420 meter ten noordwesten van het plangebied, werd een fundering van mergelsteen aangetroffen (zaakidentificatie 3251083100 en 3290360100). Ter plaatse van de huidige Sint Lambertuskerk werd door Renaud in 1947 een opgraving uitgevoerd ter plaatse van de resten van de tijdens de Tweede Wereldoorlog verwoeste voorganger: "Het resultaat van de opgraving was dat er een kleine, eenbeukige kerk met recht gesloten koor is teruggevonden van ca. 22 m lengte. De fundamente van ijzeroersteen werden hier en daar onderbroken door de funderingen van de pilaren der Gothische kerk en op sommige plaatsen waren zij zelfs geheel uitgebroken." "De oudste periode van het oersteenkerkje bestond derhalve uit een rechthoekig zaalkerkje van ongeveer 13,75 x 7,60 m." In de oorspronkelijke publicatie van Renaud komen enige andere aspecten van het onderzoek aan bod, zoals de mogelijke aanwezigheid van een houten voorganger, en de begravingen (waaronder van priesters, en kind). "De weinige scherven uit de oudere lagen zijn van het zg. Pingsdorfer type". Dit brengt Renaud ertoe de bouw van de oudste oersteenkerk in de 11^e eeuw te plaatsen (zaakidentificatie 2850060100).

Zaakidentificatie 2255018100, 2285418100 en 2328250100

Op 50 meter ten westen van het plangebied werd op basis van een in 2010 uitgevoerd bureauonderzoek en booronderzoek (zaakidentificatie 2255018100 en 2285418100) in 2011 door SOB Research in onderzoeksgebied Hof te Berkel in totaal 8 proefsleuven aangelegd. In Proefsleuf 1 werd een (sub-)recente van bakstenen gemetselde waterput aangetroffen, naast verstoringen tot diep in het dekzand. In Proefsleuf 4 werden een bakstenen funderingsrestant, uitbraaksleuven en een karrenspoor aangetroffen. Deze niet behoudenswaardige sporen kunnen worden toegeschreven aan bebouwing die in ieder geval op een historische kaart uit het begin van de 19^e eeuw wordt weergegeven. Deze proefsleuf 4 ligt direct ten zuidwesten van het huidige plangebied.

In de Proefsleuven 5 en 7 werden percelerings- of ontginningsgreppels aangetroffen van onbekende ouderdom. In een mestkuil en greppel op 240 meter ten westen van het huidige plangebied werd Elmpter aardewerk aangetroffen uit 1175-1400 na Chr. De aanwezigheid van deze sporen duidt op de aanwezigheid van een erf uit de Volle en Late Middeleeuwen. De vindplaats kan in relatie worden gezien tot de middeleeuwse kern van Horst bij de kerk, gelegen op circa 200 meter ten noorden van het onderzoeksgebied. De vindplaats is op basis van de waarderingscriteria, zoals geformuleerd in Bijlage IV van de KNA 3.2, behoudenswaardig (zaakidentificatie 2328250100).²³

Zaakidentificatie 3096236100

Op 230 meter ten oosten van het plangebied werd in 1979 tijdens een opgraving handgevormd aardewerk uit de ijzertijd aangetroffen. De locatie is niet gekarteerd, maar ligt vermoedelijk op dezelfde dekzandrug als het plangebied en direct bij het beekdal van de Grootte Molenbeek.

Zaakidentificatie 2861766100

In het beekdal van de Grootte Molenbeek, op 370 meter ten noordoosten van het plangebied, een bijl uit het neolithicum gevonden.

Zaakidentificatie 2035257100, 2022142100, 2075652100, 3233182100, 2790761100 en 2848393100

RAAP voerde in 1999 een oppervlaktekartering en booronderzoek uit voor het gebied Hoogveld-Oost en Melderslosche Weiden, op een afstand vanaf 360 meter ten zuiden van het plangebied.

---

23 Van Wilgen 2011 (SOB Research rapport 1865-1105).

Er werd een vuurstenen afslag uit de periode laat-paleolithicum – laat-neolithicum, handgevormd aardewerk uit de ijzertijd – Romeinse tijd, gedraaid aardewerk uit de Romeinse tijd en uit de middeleeuwen aangetroffen (zaakidentificatie 2035257100 en 2022142100). Door het ADC werd in 2000 het vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.

Er werden sporen aangetroffen van bewoning uit de ijzertijd, Romeinse tijd en mogelijk het mesolithicum. Aanbevolen werd de locatie van de nog gave mesolithische vindplaats te ontzien. De ijzertijd sporen maken deel uit van een erf. Als er op deze locatie wordt gebouwd, zal dit erf archeologisch moeten worden onderzocht. De sporen van Romeinse bewoning bestaan uit resten van gebouwplattegronden, hutkommen en kuilen. Als de aanleg van wegen of gebouwen de Romeinse vindplaats verstoren, zou deze zo vlakdekkend mogelijk moeten worden opgegraven. Middeleeuwse bewoning was in dit gebied niet aanwezig (zaakidentificatie 2075652100). Tijdens de opgraving in 2000 werden de sporen van twee erven bestaande uit hoofdgebouw en een bijgebouw gevonden. Het betreft een erf met waterput en een hutkom uit de laat 2^e – 3^e eeuw.

De aangetroffen mesolithische vondsten bevonden zich op de zuidoostelijke flank van de dekzandrug. De vindplaats werd door middel van boringen begrensd en gezeefd. De ijzerslakken uit de Romeinse periode geven aan dat ijzerbewerking een belangrijke activiteit was (zaakidentificatie 323318210). Binnen het gebied werd in de jaren tachtig van de 20^e eeuw twee bronzen schijffibulae uit de vroege middeleeuwen gevonden, op 550 meter ten oosten van het plangebied (zaakidentificatie 2790761100).

Zaakidentificatie 2187554100, 2231909100 en 2245939100

Door Becker en Van de Graaf werd in 2008 een booronderzoek uitgevoerd voor een locatie op 620 meter ten westen van het plangebied. In het esdek werden vooral archeologische indicatoren aangetroffen uit met name in de 19^e en 20^e eeuw (brokjes van vermoedelijk verbrande leem van onbekende ouderdom).

In boring 4 werd in de onderste laag van het esdek, op de overgang naar de C-horizont, drie stukjes uiteengevallen brokje van vermoedelijk verbrande leem aangetroffen. In boring 9 is op de overgang naar de C-horizont een brokje houtskool aangetroffen. Tijdens het karterende booronderzoek werd veel puin aangetroffen, waaronder fragmenten van rode baksteen en cement. Omdat het een laag van omgewerkte en opgebrachte grond betreft is deze laag is niet onderzocht op archeologische indicatoren. De lagen 2-4 zijn wel door middel van zeven onderzocht op archeologische indicatoren. De in laag 2 aangetroffen indicatoren betreffen vooral fragmenten van rode baksteen, een fragment van roodbakkerend geglaazuurd aardewerk uit de nieuwe tijd. In laag 3 in boring 30 werd ook een brokje verbrande leem (of zachte gele baksteen) aangetroffen en in de boringen 11, 13 en 23 brokjes houtskool. Deze indicatoren zijn ook niet dateerbaar, maar kunnen wel wijzen op archeologische waarden in de ondergrond. Ook werd een scherf vroegmiddeleeuws aardewerk aangetroffen. De scherf is een wandfragment van een zogenaamde Wölbwandtopf uit de Merovingische periode.

Tijdens het vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven werden structuren en sporen uit de middeleeuwen (10^e tot 12^e eeuw) aangetroffen die als deel van een boerderij geïnterpreteerd kunnen worden.

Zaakidentificatie 2778855100

Op 640 meter ten noordoosten van het plangebied, op de grens van de dekzandrug met het beekdal, werd in 1979 een Flint-Ovalbeil uit het midden- of laat-neolithicum gevonden. Mogelijk werden twee exemplaren gevonden.

3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch materiaal

In het kader van het bureauonderzoek is historisch kaartmateriaal bestudeerd. Op de Tranchotkaart uit het eerste decennium van de 19^e eeuw (figuur 3) is te zien dat zowel de Venloseweg als de Van Douverenstraat bestaande straten zijn. Direct ten noordwesten van het plangebied ligt de dorpskern van Horst. Ook is de voorloper van de huidige Doctor van de Meerendonckstraat te zien en heeft de huidige Venloseweg en het verlengde de Hoofdstraat een andere, meer hoekige loop. Aan deze splitsing van wegen is een klein driehoekige plein te zien, ter hoogte van de huidige rotonde. Ook is meerdere bebouwing aanwezig. Ook in het zuidwestelijke deel van het plangebied zijn twee gebouwen ingetekend, omschreven als “Ansiems”. De zone rond het gebouw zal uit tuin en/of erf bestaan. Het overige, noordoostelijke deel van het plangebied ligt in een bouwlandveld dat wordt begrensd door de Venloseweg en de Van Douverenstraat.

Op het minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (figuur 4)²⁴ is een soortgelijke situatie te zien. Het plangebied ligt aan de splitsing van de genoemde straten, waaraan meerdere bebouwing aanwezig is.

---

24 www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl. Gemeente Horst, sectie B, blad 4. Minuutplannen zijn de oorspronkelijke kadastrale kaarten die zijn

Het gebied met dit bebouwingscluster is omschreven als “Aan het Broeck”. Het driehoekige pleintje ter plaatse van het westelijke deel van het plangebied is nog aanwezig, maar lijkt in het oosten (binnen het plangebied) te zijn begrensd door een slootje dat verder parallel aan de Van Douverenstraat loopt. Er zijn twee gebouwen aanwezig binnen het westelijke deel van het plangebied, aan de splitsing. Eén van de gebouwen lijkt anders gesitueerd dan op de Tranchotkaart (figuur 3). Volgens de oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT)²⁵ behorende bij het minuutplan, staan deze beide gebouwen omschreven als “huis en plaats” (westelijke gebouw) en als “huis” (oostelijke gebouw) en zijn ze in bezit van twee wevers, te weten Lambert Beurskens en P. Nelissen. Het kleine perceel ten noorden van de bebouwing is als tuin in gebruik. Het overige deel van het plangebied ligt binnen enkele bouwlandpercelen. De zone binnen het driehoekige plein is als weiland in gebruik.

Getuige de kaarten uit 1895 en 1920 wordt duidelijk dat een of meerdere bebouwing is gesloopt, aangezien er nu twee gebouwen zijn ingetekend die verder van elkaar verwijderd zijn en anders gesitueerd.

Een westelijk gebouw ligt direct aan het driehoekige plein (zuidwestelijke deel van het plangebied). Een tweede gebouw ligt aan de Venloseweg (zuidelijke deel van het plangebied). De zone rond deze bebouwing bestaat uit tuin en/of erf. Het noordoostelijke deel ligt in het bouwlandveld dat op de kaarten als een verhoogde zone is ingetekend (kleine lijntjes). De Venloseweg heeft nu grotendeels haar huidige loop en vormt nu een directe uitvalsweg vanuit de dorpskern als het verlengde van de Hoofdstraat.

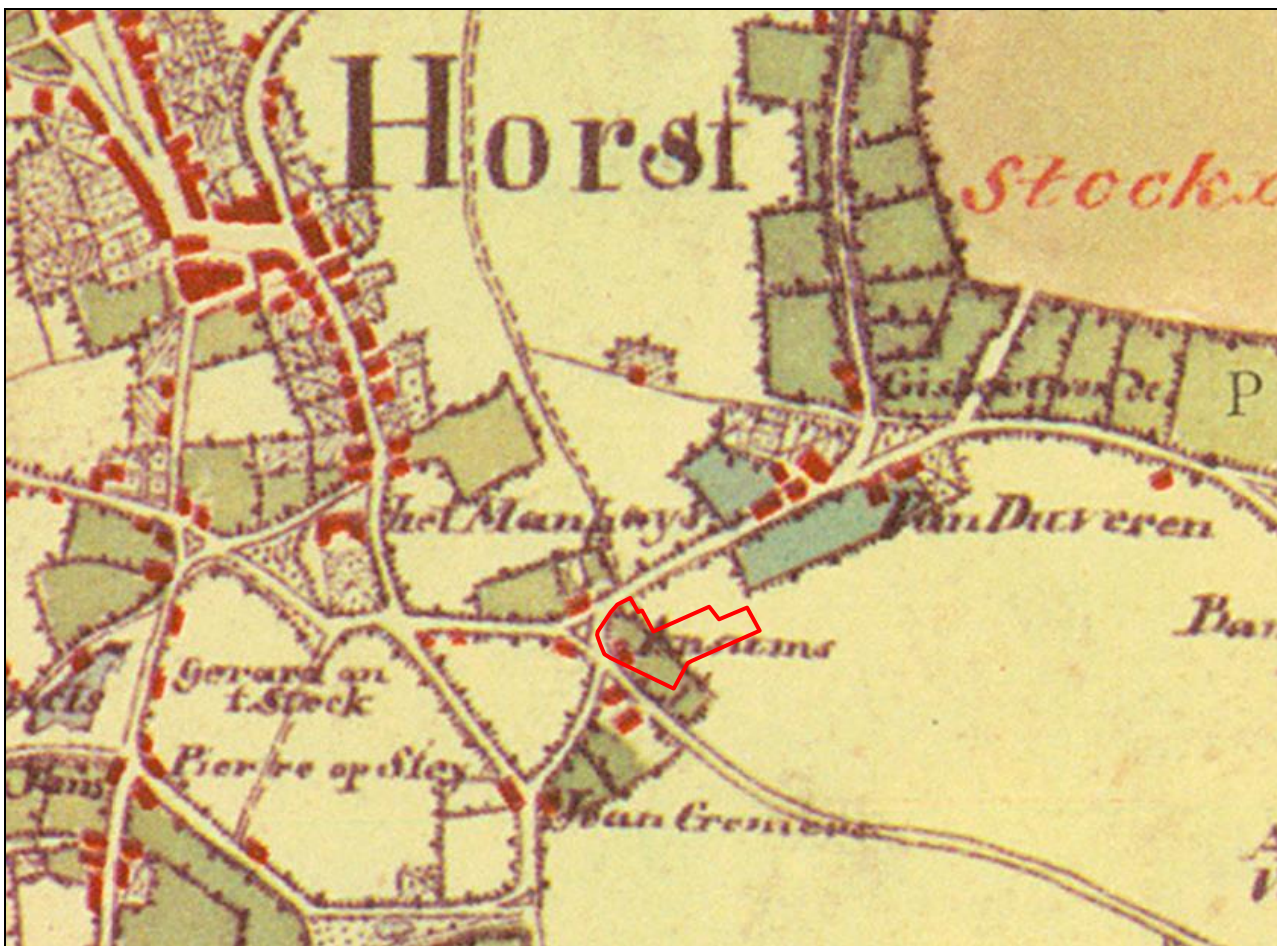
Op de kaart uit 1960 is te zien dat het oostelijke gebouw is gesloopt en dat nu het huidige woonhuis Venloseweg 21 in het zuidoostelijke deel van het plangebied aanwezig is. In het westelijke deel zijn nu twee gebouwen aanwezig. Zowel aan de zuidzijde van de Van Douverenstraat als aan de Venloseweg is nu meerdere bebouwing gerealiseerd.

Begin jaren zeventig van de 20^e eeuw wordt ook (een deel van) de bebouwing in het zuidwestelijke deel van het plangebied gesloopt en wordt de bedrijfsgebouwen gebouwd binnen het plangebied. Met de aanleg van de huidige rotonde rond de eeuwwisseling verdwijnt ook het driehoekige pleintje.

---

vervaardigd vanaf 1811 en 1812 in navolging van de Fransen o.l.v. Napoleon Bonaparte. Het zijn grondbeschrijvingen (kadasters) van de gemeenten met hierop aangegeven de percelen, perceelnummers en gebouwen. Voor Limburg werden deze kaarten rond 1840 vervaardigd.

²⁵ OAT = Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel. Dit is een register uit 1832 waarin diverse gegevens in vermeld staan die betrekking hebben op de betreffende percelen, zoals de eigenaar, beroep en woonplaats, alsmede het grondgebruik en de oppervlakte.

Figuur 3: Tranchotkaart uit 1801-1828, met in het rood het plangebied aangegeven (Bron: Landesvermessungsamt 1969, blad 25).

Figuur 4: Historisch minuutplan uit circa 1811-1840 en historisch kaartmateriaal uit respectievelijk 1895, 1920 en 1960 met in het rood het plangebied aangegeven (Bron: www.cultureelerfgoed.nl en www.topotijdreis.nl).

4. VERWACHTINGSMODEL

Jager-verzamelaars uit het paleolithicum en mesolithicum hebben als woon- en verblijfplaats vaak voor de flanken van hoger liggende terreingedeelten in het landschap gekozen. Bij voorkeur in de buurt van (open) water. Nabij gelegen watervoorzieningen waren belangrijk voor drinkwater en de aanwezige biodiversiteit. Dit vergemakkelijkt de jacht en het verzamelen van plantaardig voedsel.

Op de Geomorfologische kaart is het plangebied vanwege de ligging in bebouwd gebied, niet gekarteerd. Direct ten zuiden van de ongekarteerde bebouwde zone ligt een dekzandrug met direct ten oosten het beekdal van de Grote Molenbeek. Het kaartbeeld van het AHN laat zien dat de dekzandruggen en –welingen evenals het plangebied hoog in het landschap liggen ten opzichte van de beekdalen. Gezien de aangrenzende eenheden, de hoge ligging op het AHN en de ligging in het zuidoostelijke deel van de historische kern, ligt het plangebied waarschijnlijk op een dekzandrug.

De hooggelegen dekzandruggen en dekzandwelingen in de nabijheid van waterlopen zullen ideale bewoningslocaties voor jager-verzamelaars zijn geweest. Enkel in de wijde omgeving zijn enige vuursteenvondsten bekend. Gezien de landschappelijke ligging wordt een hoge verwachting toegekend voor vindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot en met het mesolithicum.

Binnen het plangebied worden enkeerdgronden verwacht. Deze gronden hebben een opgebracht antropogeen dek (eerdlaag) dat een conserverende werking kan hebben op eventueel aanwezige archeologische resten. Eventueel aanwezige resten uit de periode laat-paleolithicum en mesolithicum worden onder de verwachte eerdlaag of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen onder andere bestaan uit tijdelijke bewoningssporen, haardkuilen, vuursteenstrooiingen.

Vanaf het (laat-)neolithicum ontstaan de eerste landbouwculturen die gekenmerkt worden door meer sedentaire nederzettingen. De nederzettingen worden gekenmerkt door permanente woningen die soms diep in de grond gefundeerd waren. Vanaf deze perioden heeft men nog steeds een voorkeur voor hoger en droger gelegen gebieden.

De ligging van het plangebied op een hooggelegen dekzandrug nabij watervoorzieningen zal ook voor latere landbouwende samenlevingen een aantrekkelijke vestigingsplaats zijn geweest. Men zal zich voornamelijk op de centrale delen van de dekzandruggen en hooggelegen dekzandwelingen hebben gevestigd. In de (wijde) omgeving en binnen de hooggelegen dekzandgronden zijn vindplaatsen bekend uit het neolithicum, bronstijd, ijzertijd en uit de Romeinse tijd en vroege middeleeuwen bekend. Voor het plangebied geldt een hoge verwachting voor zowel nederzettingen uit de periode neolithicum tot en met de ijzertijd als voor nederzettingen uit de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. Resten worden onder de verwachte eerdlaag of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen onder andere bestaan uit cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, fragmenten aardewerk, natuursteen of gebruiksvoorwerpen.

Het plangebied ligt aan de Venloseweg en ligt in het zuidoostelijke deel van de historische, (laat)middeleeuwse dorpskern van Horst. Het ligt direct aan een splitsing van meerdere wegen, waaronder de Van Douverenstraat. De Venloseweg vormde een oude uitvalsweg vanuit deze dorpskern richting het zuidoostelijk gelegen Venlo. Deze historische verbindingsweg liep van oorsprong via de Van Douverenstraat en het verlengde de Broekstraat. Aan deze weg was dan ook meerdere oude bebouwing aanwezig. De Venloseweg gaat in de dorpskern over in de Hoofdstraat en de Loevestraat.

Uit historisch kaartmateriaal blijkt dat het plangebied sinds tenminste circa 1800 aan de splitsing van de genoemde wegen en ook de huidige Doctor van de Meerendonckstraat ligt. Aan deze splitsing van wegen en direct aan het plangebied lag een klein driehoekige plein (ter hoogte van de huidige rotonde). Aan dit kruispunt van wegen is meerdere bebouwing aanwezig. Ook in het zuidwestelijke deel van het plangebied is een gebouw aanwezig. Ook op het minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw is meerdere bebouwing aanwezig, omschreven als "Aan het Broeck". Er staan twee gebouwen binnen het westelijke deel van het plangebied die in bezit zijn van twee wevers. Het overige deel van het plangebied is als tuin/erf en als bouwland in gebruik. In de loop van de 19^e eeuw en de 20^e eeuw verdwijnt de bebouwing en wordt de omstreeks 1928 gebouwde woonhuis Venloseweg 21 in het zuidelijke deel van het plangebied gerealiseerd.

Mede gezien de ligging in de historische dorpskern van Horst en aan een kruispunt van wegen is het aannemelijk dat de historische bebouwing in de westelijke en zuidelijke delen van het plangebied terug kunnen gaan tot de late middeleeuwen of voorgangers hebben die tot deze periode terug kunnen gaan. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor de periode late middeleeuwen en nieuwe tijd.

Archeologische resten worden vanaf het maaiveld verwacht en kunnen bestaan uit onder andere cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, gebruiksvoorwerpen van bijvoorbeeld natuursteen, fragmenten aardewerk en sporen van agrarische activiteiten.

Wat betreft de conservering en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten kan het volgende gesteld worden: Wegens de verwachte aanwezigheid van enkeerdgrond en daarmee een plaggendek zijn archeologische resten beschermd tegen latere invloeden.

Over het algemeen kunnen (anorganische) vondsten en sporen onder zo'n dek in goede toestand worden aangetroffen. Mogelijke vuursteenvindplaatsen kunnen echter verstoord zijn geraakt bij de aanleg van het plaggendek en de eerste bewerking ervan. Hierdoor is vaak de top van de natuurlijk bodem opgenomen in het bovenliggende opgebrachte dek. Wat betreft eventueel aanwezige organische resten is het afhankelijk hoe diep het grondwater zit. Bij hoge enkeerdgronden zijn de omstandigheden voor het aantreffen van organische resten minder goed: door de relatief lage grondwaterstand (GWT VII) kunnen organische resten vaak enkel in dieper, waterhoudende sporen zoals bijvoorbeeld waterputten bewaard blijven.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
Laat-paleolithicum - neolithicum	Hoog	Bewoningssporen, kampementen: vuursteen artefacten, haardkuilen	Onder de eerdlaag tot in de oorspronkelijke bodem
Laat-neolithicum – Vroege middeleeuwen	Hoog	Nederzettingen, fragmenten aardewerk, natuursteen, gebruiksvoorwerpen	Vanaf de eerdlaag tot in de oorspronkelijke bodem
Late middeleeuwen – nieuwe tijd	Hoog	Cultuurlagen, funderings-/muurresten, natuursteen, fragmenten aardewerk, gebruiksvoorwerpen. Sporen van agrarische activiteiten, perceelscheidingen, greppelsystemen	Vanaf het maaiveld

Tabel 2: Archeologische verwachting per periode.

Bodemverstoring

Ter plaatse van de huidige bebouwing zal het plangebied tot zekere diepte verstoord zijn geraakt. Er zijn los daarvan geen gegevens van bodemverstoringen binnen het plangebied bekend. Mogelijk is verstoring opgetreden in het noordoostelijke deel als gevolg van het voormalige gebruik als akkerland (diepploegen). Op basis van de KLIC-melding (uitgevoerd op 25 mei 2020) zijn binnen het noordwestelijke deel van het plangebied kabels/leidingen gegraven. Ook in het zuidoostelijke deel is een huisaansluiting gerealiseerd. Deze kunnen lokaal voor een verstoring van de bodem kunnen hebben gezorgd.

Figuur 5: KLIC-melding van het plangebied (Bron: www.kadaster.nl).

5. AANBEVELINGEN

Uit het gespecificeerde archeologische verwachtingsmodel blijkt dat voor het plangebied een hoge verwachting geldt voor zowel vuursteenresten uit het laat-paleolithicum tot en met mesolithicum als voor nederzettingsresten uit de periode neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen.

Tevens geldt een hoge verwachting voor nederzettings- en bebouwingsresten uit de periode volle en late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd, gerelateerd aan de ligging van het plangebied binnen het zuidoostelijke deel van de historische kern van Horst en de aanwezigheid van meerdere historische bebouwing binnen het westelijke en zuidelijke deel van het plangebied (Bijlage 2: AMK terrein 16.275, Bijlage 3: Beleidscategorie 2).

Gezien de hoge archeologische verwachting voor alle perioden en met name vanwege de aanwezigheid van meerdere historische bebouwing in het westelijke en zuidelijke deel evenals de verwachte beperkte bodemverstoring, is in samenspraak met de extern archeologisch adviseur van de bevoegde overheid (Gemeente Horst aan de Maas) kortgesloten om in elk geval voor deze delen van het plangebied direct over te gaan tot een vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Hiermee wordt de tussenfase van een booronderzoek overgeslagen.²⁶

Tijdens dit proefsleuvenonderzoek kan ter plaatse van het noordoostelijke deel (huidige bedrijfsgebouwen, bouwlandzone op figuren 3 en 4) zo nodig eerst enkele boringen worden gezet na sloop *tot maaiveld* van de huidige bedrijfsbebouwing en verwijdering van de aanwezige erfverharding. Op basis van deze boringen kan deze zone ofwel in het proefsleuvenonderzoek worden meegenomen ofwel archeologisch worden vrijgegeven. Deze beslissing zal (telefonisch) tijdens het veldwerk in samenspraak met de extern archeologisch adviseur van de bevoegde overheid worden genomen.

Een proefsleuvenonderzoek kan alleen plaatsvinden op basis van een nog op te stellen en goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

De resultaten van dit onderzoek dienen te worden getoetst door de bevoegde overheid (gemeente Horst aan de Maas), dat op basis van het uitgebrachte advies een besluit zal nemen. Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen.

Het uitgevoerde onderzoek is verricht conform de gestelde eisen en gebruikelijke methoden. Het onderzoek is gericht op het inzichtelijk maken van de toestand van het aanwezige bodemarchief. Hiermee kan de beschadiging dan wel vernietiging als gevolg van de voorgenomen verstoring van een mogelijk aanwezig bodemarchief tot een minimum worden beperkt. Echter kan door de aard van het onderzoek, steekproefsgewijs, niet volledig worden uitgesloten dat er archeologische resten aan- of afwezig zullen zijn. Als gevolg hiervan is bij het aantreffen van archeologische resten het, conform de Erfgoedwet van 2016, artikel 5.10 (Archeologische toevalsvondst) en 5.11 (Waarneming), een meldingsplicht van toepassing.

---

²⁶ E-mail dhr. W.A.M. Hessing (Vestigia) d.d. 16 juni 2020.

LITERATUURLIJST

- Auwerda, F./ P. Grimm, 2008: *Verliesregister 1939-1945, Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Den Haag.
- Bakker, de, H., 1966: De subgroepen van het systeem van bodemclassificatie voor Nederland, in *Boor en spade: verspreide bijdragen tot de kennis van de bodem van Nederland*, Wageningen.
- Bakker, de, H./ J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland. Fysische geografie van Nederland*, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 1996 (herdruk 2008): *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en Geomorfologie*, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*, Assen.
- Berkel, G. van/ K. Samplonius, 2006: *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en Historie*, Utrecht (Prisma).
- Blankenstein, van, E., 2006: *Defensie- en oorlogsschade in kaart gebracht (1939 – 1945)*, Zeist.
- Cate, ten, J. A. M./ A. F. van Holst/ H. Kleijer/ J. Stolp, 1995: *Handleiding bodemgeografisch onderzoek, richtlijnen en voorschriften. Deel A: Bodem*, Wageningen, DLO-Staring Centrum. Technisch Document 19A.
- Flokstra, M./ Th.J. van Rensch, 1988: 'Geschiedenis van de heerlijkheid Horst tot het begin van de zestiende eeuw', in: P.A.M. Geurts, Th.J. van Rensch, J.M.W.C. Schatorjé en G.F. Verheijen (red.), *Horster Historiën 2. Van heren en gemeentenaren*, Horst, pp.31-94.
- Heeringen, R.M. van/ R. Schrijvers, 2014: *Actualisatie van de Archeologische Maatregelenkaart van de gemeente Horst aan de Maas, 2014*, Amersfoort (Vestigia rapport V1188).
- Hiddink, H./ H. Renes, 2007: 'De oude akkercomplexen in de oostelijke helft van Noord-Brabant en het noorden en midden van Limburg', in: Van Doesburg e.a. (red.), 2007: *Essen in zicht: Essen en plaggendekken in Nederland: onderzoek en beleid*, Amersfoort (RCE).
- Moors, P.J.J., 1986: 'Plaatsnamen in Horst', in: P.A.M. Geurts, Th.J. van Rensch, J.M.W.C. Schatorjé en G.F. Verheijen (red.), *Horster Historiën. Fragmenten uit dertig eeuwen*, Horst, pp.35-42.
- Mulder, de, E.J.F./ M.C. Geluk/ I. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Utrecht.
- SIKB, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek, Deel: karterend booronderzoek*, Gouda.
- Renes, J., 1999: *Landschappen van Maas en Peel. Een historisch-geografisch onderzoek in het streekplangebied Noord- en Midden-Limburg*, Leeuwarden (Maaslandse Monografieën 9).
- Rensink, E./ H.J.T. Weerts, M. Kosian/ H. Freiken/ B.I. Smit, 2016: *Archeologische landschappenkaart van Nederland. Methodiek en kaartbeeld. Versie 2.6 (juli 2016)*. Amersfoort.
- Spek, T., 2004: *Het Drentse esdorpenlandschap, een historisch geografische studie*, Utrecht.
- Stouthamer, E./ K.M. Cohen/ W.Z. Hoek, 2015: *De vorming van het land. Geologie en Geomorfologie*, Utrecht.
- TNO, 2008: *Geologische overzichtskaart van Nederland*, (www.dinoloket.nl).

Wilgen, van, L.R., 2011: *Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven, Hof te Berkel, Horst, gemeente Horst aan de Maas*, Heinenoord (SOB Research rapport 1865-1105).

Zonneveld, J.I.S., 1981: *Vormen in het landschap, hoofdlijnen van de geomorfologie*, Utrecht.

Digitale bronnen:

www.archis.cultureelerfgoed.nl	(RCE, Archis3, zoeken & vinden)
www.arcgis.com	
www.bagviewer.kadaster.nl	(Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG))
www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl	(Kadastraal minuutplan)
www.cultureelerfgoed.nl	(Bronnen en kaarten)
www.pdok.nl	(Basisregistratie Grootchalige Topografie (2017), kadaster.
www.ruimtelijkeplannen.nl	(Bestemmingsplan)
www.topotijdreis.nl	(Bonnebladen en Topografische kaarten van Nederland)

Archeologische kaarten en databestanden:

Actueel Hoogtebestand van Nederland (2008-2019). AHN2 en AHN3 (Geraadpleegd via www.arcgis.com, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data).

Alterra 2009: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 52 Oost*, Wageningen UR (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data Alterra).

Alterra 2008: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000*, Wageningen UR (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data Alterra).

Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007 (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Archeologisch Informatie Systeem II (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2015 (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

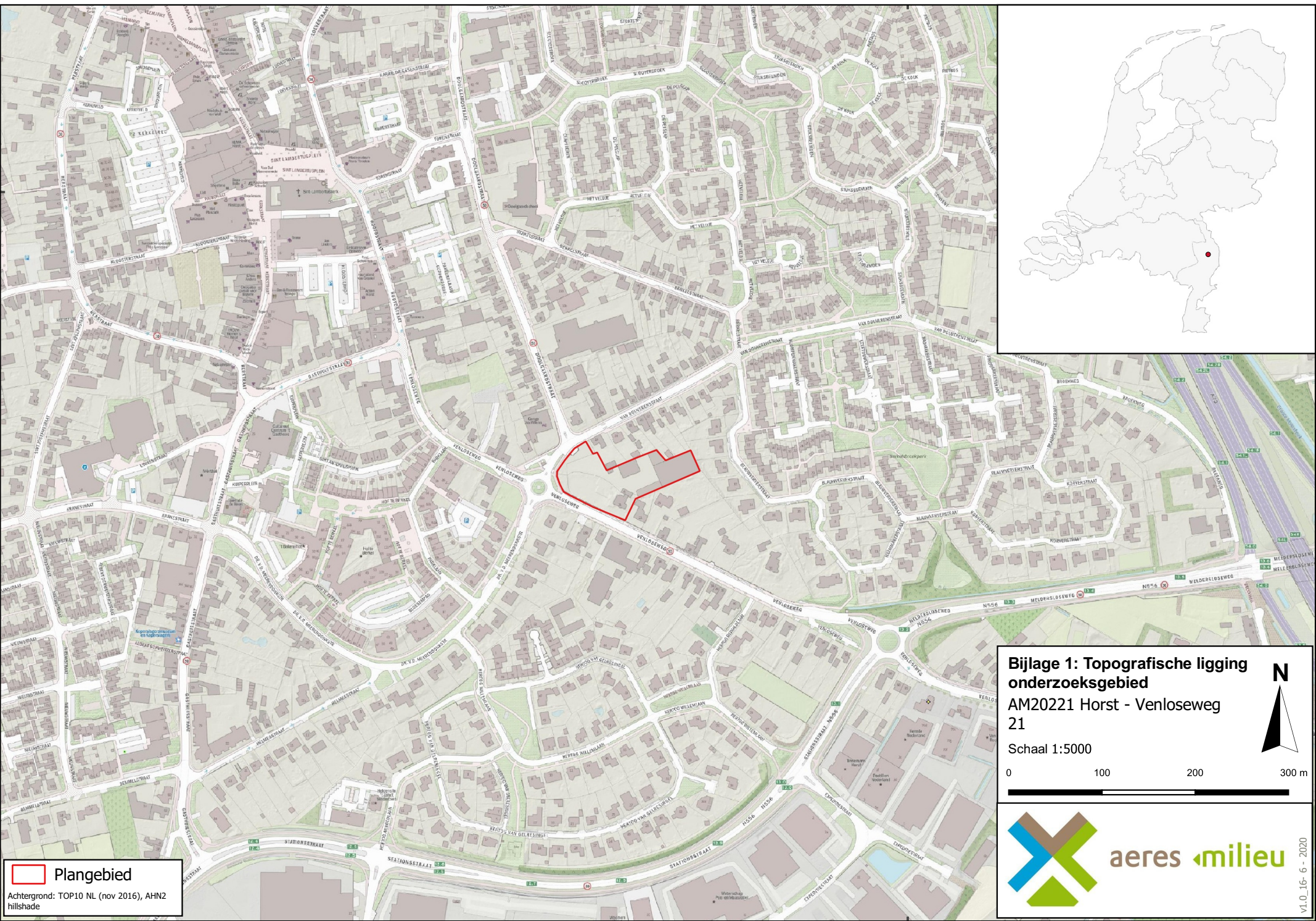
Landesvermessungsamt, 1969, *Kartenaufnahme der Rheinlande Tranchot en v. Müffling, 1801 – 1828*, Keulen.

Vestigia, 2015: *Kaartbijlage, Archeologische Maatregelenkaart gemeente Horst aan de Maas*, Amersfoort (Vestigia rapport V1188).

BIJLAGE 1

Topografische ligging onderzoeksgebied

 Plangebied
 Achtergrond: TOP10 NL (nov 2016), AHN2 hillshade

Bijlage 1: Topografische ligging onderzoeksgebied
 AM2021 Horst - Venloseweg 21
 Schaal 1:5000

0 100 200 300 m

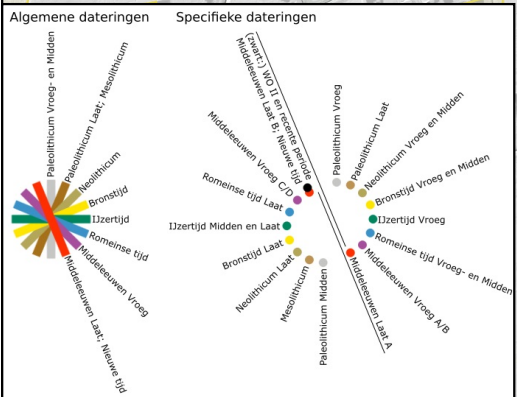
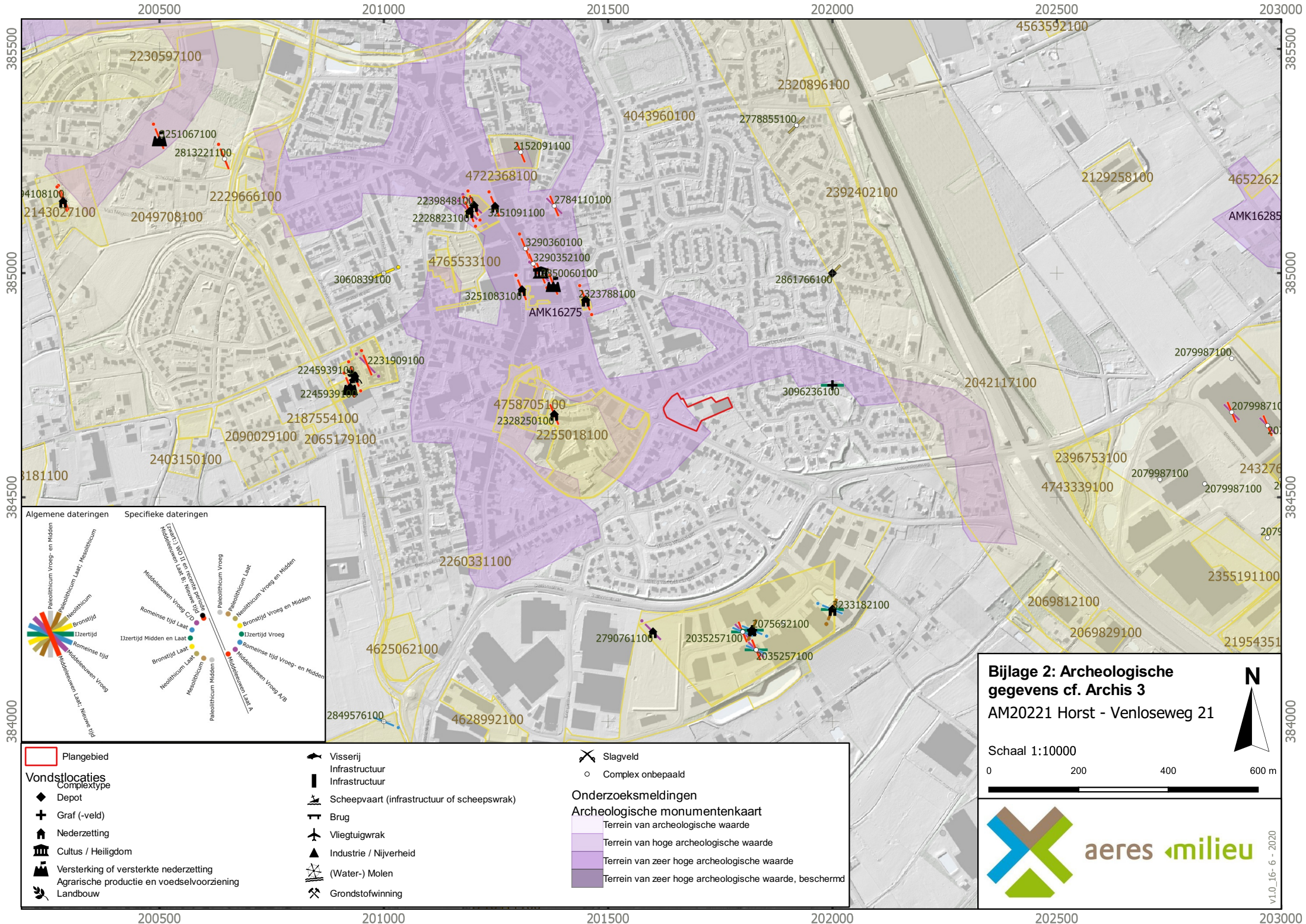
aeres milieu

V1.0_16-6-2020

BIJLAGE 2

Archeologische gegevens cf. Archis 3

- Plangebied
- Vondstlocaties**
- Complextype
- Depot
- Graf (-veld)
- Nederzetting
- Cultus / Heiligdom
- Versterking of versterkte nederzetting
- Agrarische productie en voedselvoorziening
- Landbouw
- Visserij
- Infrastructuur
- Infrastructuur
- Scheepvaart (infrastructuur of scheepswrak)
- Brug
- Vliegtuigwrak
- Industrie / Nijverheid
- (Water-) Molen
- Grondstofwinning
- Slagveld
- Complex onbepaald

Bijlage 2: Archeologische gegevens cf. Archis 3
AM20221 Horst - Venloseweg 21

Schaal 1:10000

0 200 400 600 m

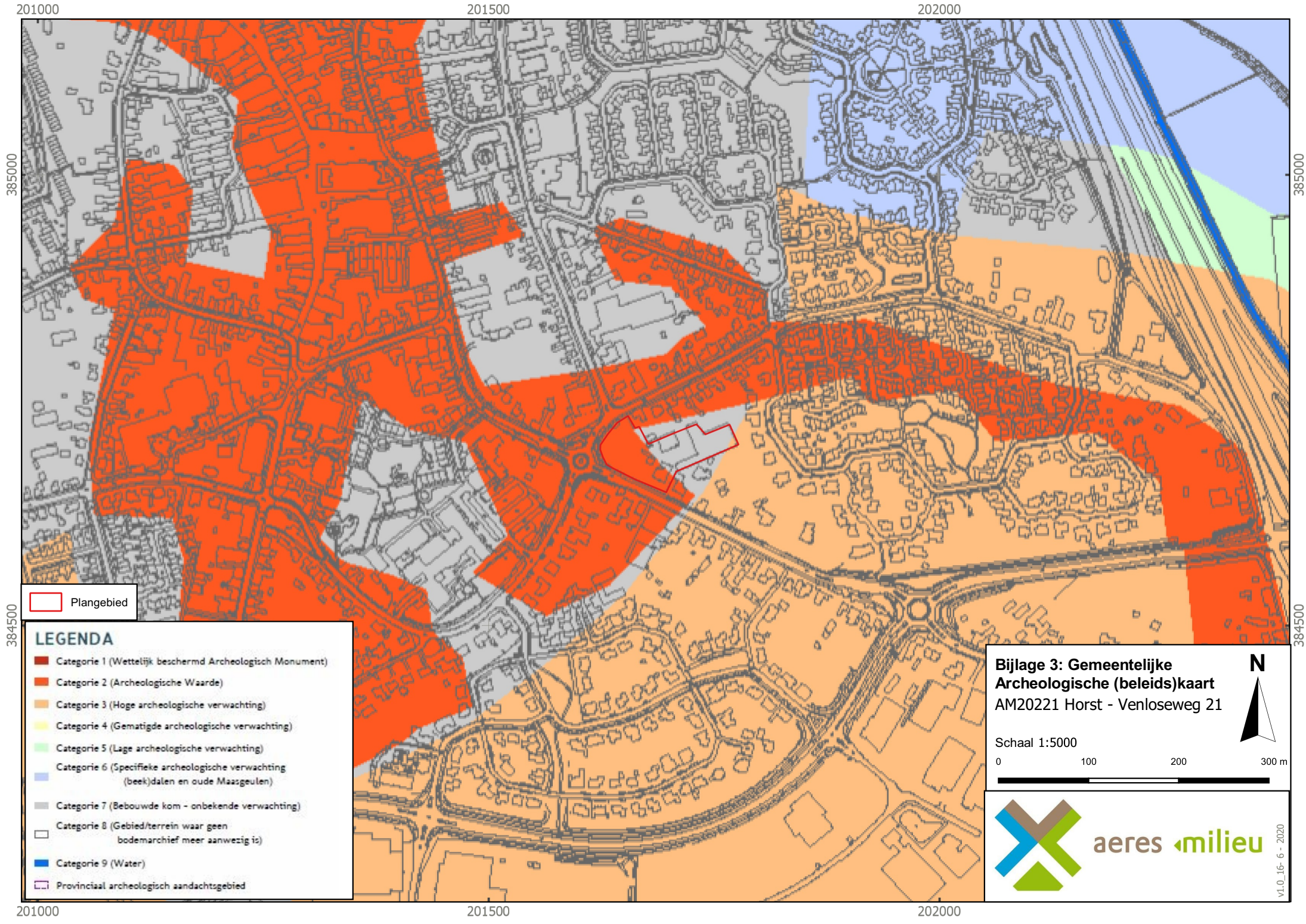

v1.0_16-6-2020

BIJLAGE 3

Gemeentelijke Archeologische Maatregelenkaart

 Plangebied

- LEGENDA**
- Categorie 1 (Wettelijk beschermd Archeologisch Monument)
  - Categorie 2 (Archeologische Waarde)
  - Categorie 3 (Hoge archeologische verwachting)
  - Categorie 4 (Gematigde archeologische verwachting)
  - Categorie 5 (Lage archeologische verwachting)
  - Categorie 6 (Specifieke archeologische verwachting (beek)dalen en oude Maasgeulen)
  - Categorie 7 (Bebouwde kom - onbekende verwachting)
  - Categorie 8 (Gebied/terrein waar geen bodemarchief meer aanwezig is)
  - Categorie 9 (Water)
  - Provinciaal archeologisch aandachtsgebied

Bijlage 3: Gemeentelijke Archeologische (beleids)kaart AM20221 Horst - Venloseweg 21

Schaal 1:5000

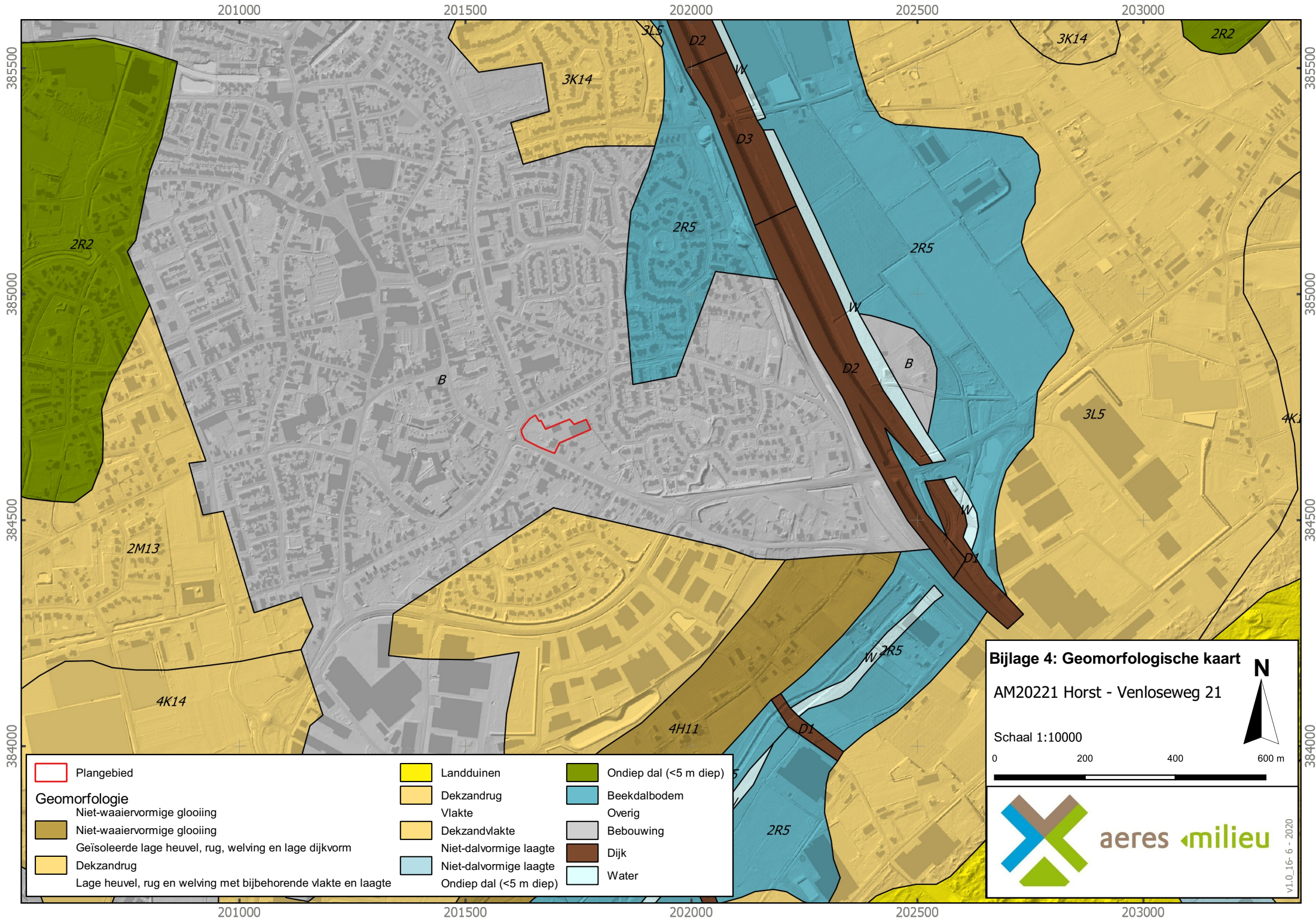
0 100 200 300 m

BIJLAGE 4

Geomorfologische kaart

	Plangebied		Landduinen		Ondiep dal (<5 m diep)
Geomorfologie					
	Niet-waaiervormige glooiing		Dekzandrug		Beekdalbodem
	Niet-waaiervormige glooiing		Vlakte		Overig
	Geïsoleerde lage heuvel, rug, welling en lage dijkvorm		Dekzandvlakte		Bebouwing
	Dekzandrug		Niet-dalvormige laagte		Dijk
	Lage heuvel, rug en welling met bijbehorende vlakte en laagte		Niet-dalvormige laagte		Water
			Ondiep dal (<5 m diep)		

Bijlage 4: Geomorfologische kaart
 AM20221 Horst - Venloseweg 21

Schaal 1:10000

0 200 400 600 m

aeres milieu

V1.0_16-6-2020

BIJLAGE 5

Bodemkaart

201000

202000

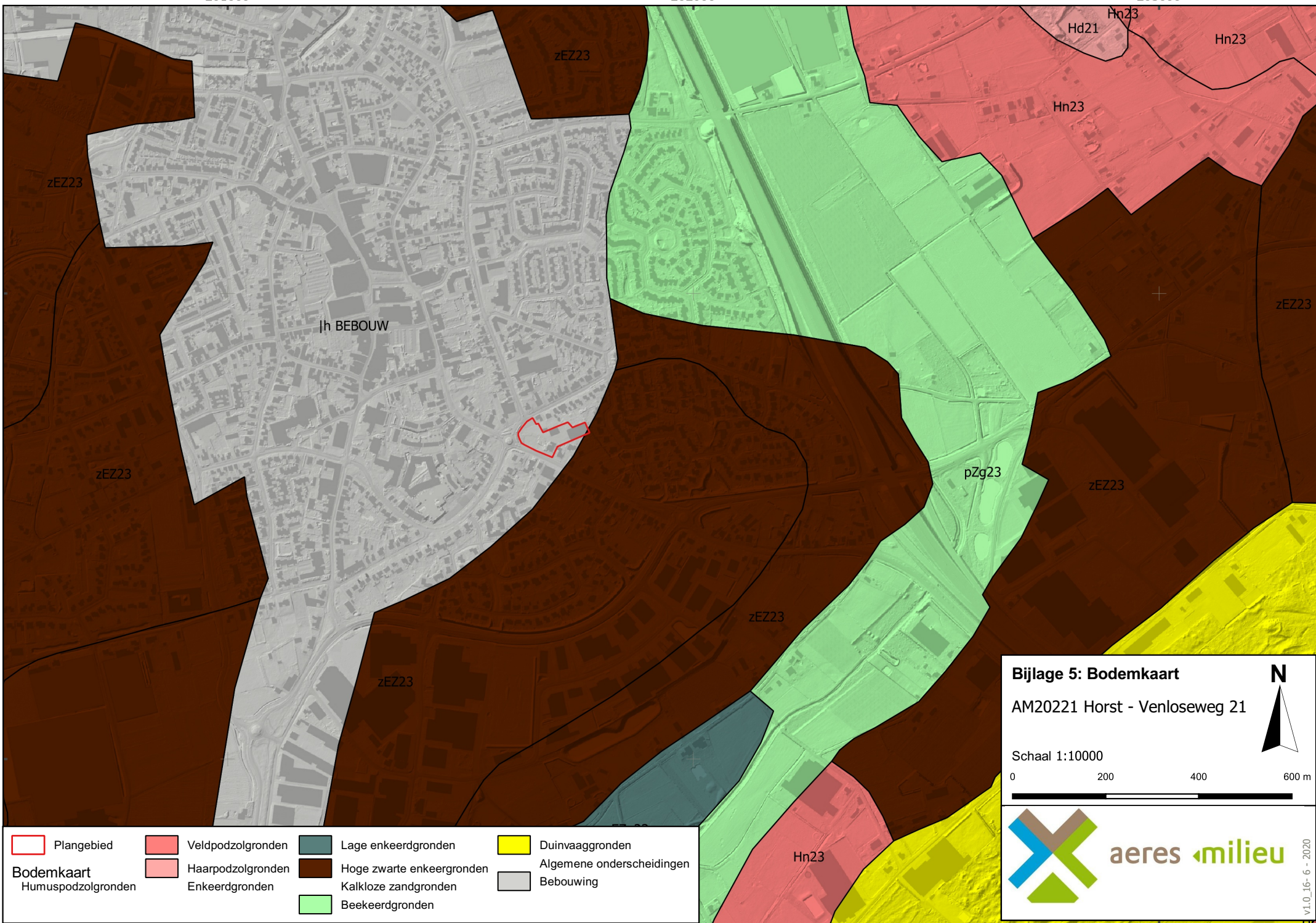
203000

385000

385000

384000

384000

Plangebied	Veldpodzolgronden	Lage enkeergronden	Duinvaaggronden
Humuspodzolgronden	Haarpodzolgronden	Hoge zwarte enkeergronden	Algemene onderscheidingen
Enkeergronden	Beekeergronden	Kalkloze zandgronden	Bebouwing

Bijlage 5: Bodemkaart
 AM20221 Horst - Venloseweg 21

Schaal 1:10000

aeres milieu

V1.0_16-6-2020

201000

202000

203000

BIJLAGE 6

Reliëfkaart

201000

201500

202000

202500

203000

385500

385500

385000

385000

384500

384500

384000

384000

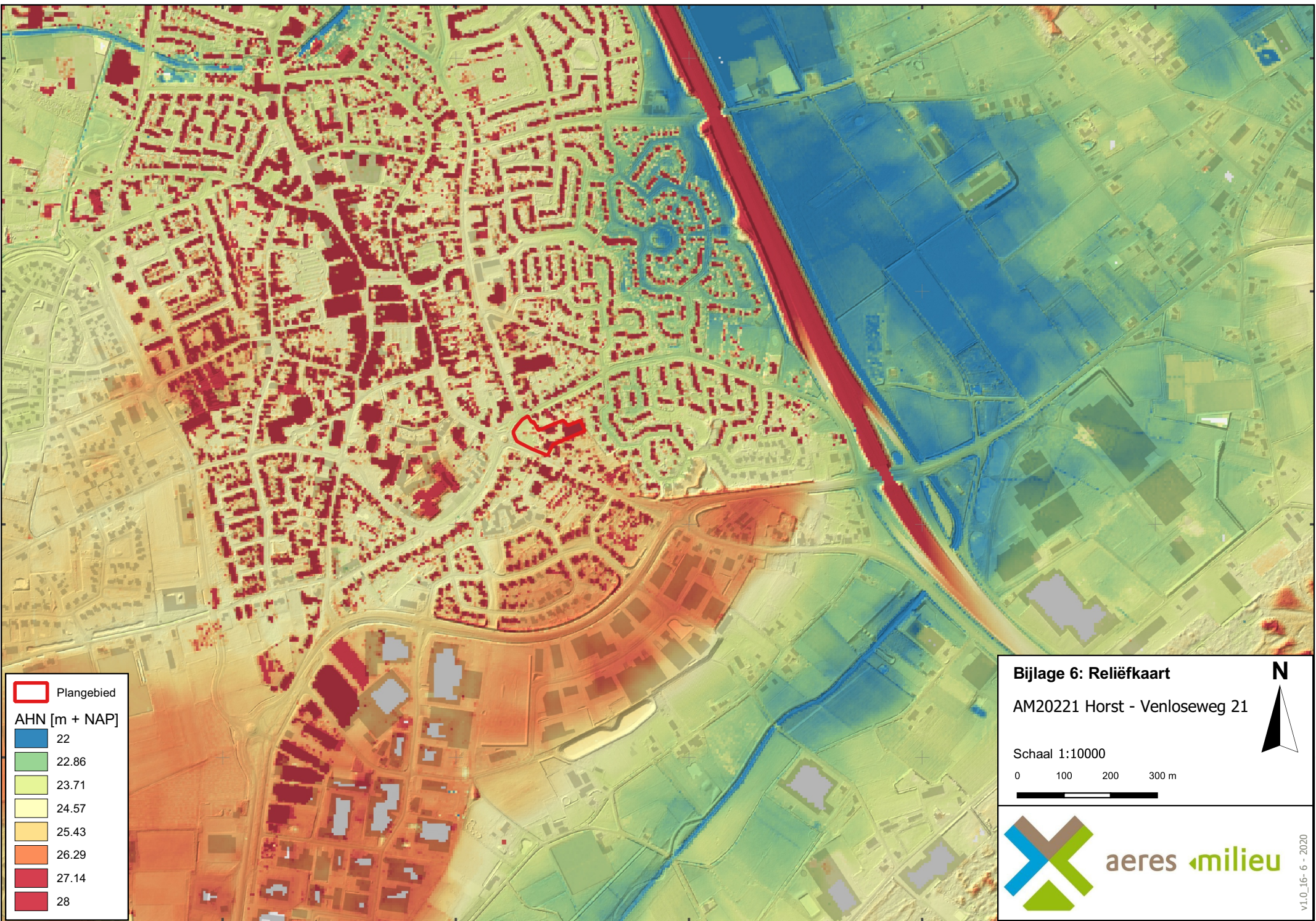
201000

201500

202000

202500

203000

 Plangebied

AHN [m + NAP]

- 22
- 22.86
- 23.71
- 24.57
- 25.43
- 26.29
- 27.14
- 28

Bijlage 6: Reliëfkaart
AM20221 Horst - Venloseweg 21

Schaal 1:10000

0 100 200 300 m

aeres milieu

v1.0_16-6-2020